

Kaynaklar

- 1- Eric Dacheux, Kamusal Alan içinde “Kamusal Alan: Demokrasinin Anahtar Bir Kavramı”, Çeviren Hüseyin Köse, Ayrıntı Yayınları, 2012.
- 2- Arsev Bektaş, Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayıncılık, 2000.
- 3- Elisabeth Noelle-Neumann, Kamuoyu/Suskunluk Sarmalının Keşfi, Çeviren Murat Özkök, Dost Kitabevi, 1998.
- 4- Hannah Arendt, İnsanlık Durumu, İletişim Yayınları, 2009
- 5- Etienne Tassin, Kamusal Alan içinde “Ortak Alan mı Kamusal Alan mı? Topluluk ve Aleniyetin Karşıtlığı”, Çeviren Hüseyin Köse, Ayrıntı Yayınları, 2012.
- 6- Richard Sennett, Kamusal İnsanın Çöküşü, Ayrıntı Yayınları, 1996.
- 7- Pierre Dardot ve Christian Laval, Dünyanın Yeni Aklı Neoliberal Toplum Üzerine Deneme, Çeviren Işık Ergüden, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012.
- 8- Bernard Floris, Kamusal Alan içinde “Kamusal Alan ve Ekonomik Alan”, Çeviren Hüseyin Köse, Ayrıntı Yayınları, 2012.
- 9- Bağımsız Sosyal Bilimciler, Türkiye’de ve Dünyada Ekonomik Bunalım, 2008-2009, Yordam Kitap, 2009
- 10- Dominique Wolton, Kamusal Alan içinde Medyatik Kamusal Alanın Çelişkileri, Çeviren Hüseyin Köse, Ayrıntı Yayınları, 2012.

- 11- İç Denetçiler Enstitüsü, Kamu Sektörü Yönetiminde Denetimin Rolü, 2012
- 12- Faruk Ataay, Türkiye’de Yönetişim ve Sivil Toplum Tartışmaları, Memleket Siyaset Yönetim Dergisi, 2006-I
- 13- Ceren Kalfa ve Faruk Ataay, Yönetişim: Devlet Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 3, 2008, s.229-240
- 14- Sungur Savran, Dünya Kapitalizminin Krizi içinde Bunalım, Sermayenin Yeniden Yapılanması, Yeni-Liberalizm, Belge Yayınları, 2009.
- 15- Jean-Luc Greau, Kapitalizmin Krizi, Dost Kitabevi, 2007
- 16- Doğan Bayar, Maliye Dergisi, Sayı: 144, Eylül Aralık, 2003 (http://212.174.133.188/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/md144/kamumali.pdf)
- 17- Ömer Köse, Denetim ve Demokrasi, Sayıştay Dergisi 33. Sayı, Nisan-Haziran 1999 (<http://dergi.sayistay.gov.tr/Default.asp?sayfa=3&id=246>)
- 18- Thomas Meyer, Medya Demokrasisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2002.
- 19- Nicholas Garnham, Medya ve Kamusal Alan, Çeviren: S. Alankuş ve H. Tuncel, Erişim Tarihi: 2012 (ilef.ankara.edu.tr/yazi.php?yad=795)

İKTİDARIN VESAYET KARARNAMESİNE DAVA

EMO Basın- Elektrik Mühendisleri Odası, 11 odanın idari ve mali denetiminin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na yapılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararnamesi’ne karşı dava açtı. Danıştay’a yapılan başvuruda, 17 Aralık 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı’ndaki “Elektrik Mühendisleri Odası” ibaresinin iptali ve yürütmesinin durdurulması talep edildi. Ayrıca karara dayanak oluşturan, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’na halen yasalaşmamış bir kanun hükmünde kararname (KHK) ile eklenen düzenlemelerin de Anayasa’ya aykırılık gerekçesiyle iptal talebiyle Anayasa Mahkemesi’ne götürülmesi istendi.

EMO tarafından Danıştay’a dün (30 Aralık 2013) açılan davada, TMMOB ve EMO’nun hukuki mevzuattaki yeri anlatılırken, “Diğer meslek kuruluşlarının kuruluş yasaları günümüze adapte edilerek olumlu hükümler eklenmesine karşın, TMMOB üzerindeki 1980 darbe hukuğu varlığını sürdürmektedir” bilgisi verildi. Dilekçede, söz konusu KHK ile yapılan düzenlemenin Anayasa’ya aykırılığı

ortaya konulurken, düzenlemede “idari ve mali denetimin ne şekilde yapılacağına gösterilmediği” ve bu durumun Anayasa’nın meslek kuruluşlarının idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceğine ilişkin hükmüne de aykırılığının “tartışmasız” olduğu vurgulandı.

Yasama Yetkisi Devredildi

Anayasa’da yasayla düzenleme yapılması öngörülmesi olmasına rağmen hala yasalaşmamış bir KHK ile yapılmış düzenlemeye dayanılması da, yasanın yetkisi olan denetimi kimin yapacağına ilişkin düzenlemenin Bakanlar Kurulu’na bırakılması da yasama yetkisinin yürütmeye devri olarak değerlendirildi. Ayrıca “EK-4. Madde’nin 3. ve 4. fıkralarının idari denetimi ve uyulmaması halinde yaptırım düzenlediği ileri sürülecek olunursa bu maddenin de Anayasa’da öngörülen idari ve mali denetimin usul ve kurallarının gösterilmemesi, denetim kapsamının ve sınırlarının belirlenmemesi nedeniyle Anayasa’ya aykırı olduğu açıktır” saptaması yapıldı.

KHK Eklemelerinin Anayasa'ya Aykırılığı

Dilekçede, Ek 4. Madde düzenlemesindeki ilgili bakanlıkların karar ve işlemler hakkındaki tasarruflara oda organlarının uyma zorunluluğuna ilişkin hüküm ise belirsizliği nedeniyle eleştirilirken, ilgili bakanlıkların her türlü işlem ve kararlarına odaların uymak zorunda bırakılması ise “hiyerarşik bir denetim” olarak değerlendirildi. Dilekçede bu duruma yönelik “Bu zorunluluk, hiyerarşik ilişkiyi zorunlu kılar ki, bu da meslek odalarının varlık nedenine aykırıdır” itirazı gündeme getirilirken, düzenlemenin kendi içinde de uyumsuzluğu olduğu ortaya konuldu. Bu düzenlemeye göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 11 oda dışında 13 odanın yöneticilerinin de görevden alınmasını talep etme yetkisine sahip kılındığına dikkat çekilen dilekçede, “Anlatılmak istenen şudur; yasa kendi içinde çelişkili ve eklektiktir. Siyasi faaliyet yasağı için konulmuş olan bu ek maddeler idari ve mali denetim için kullanılamaz ve kullanılır ise, Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere bu idari özerkliğe müdahale anlamını taşır” denildi.

30 Yıllık Hükümden Düşmüş Madde Uygulanıyor

EMO'nun dava dilekçesinde, 1982 Anayasası'nın 135. Maddesi'nin daha yasakçı bir düzenlemeye sahipken 1995 yılında yapılan değişiklik ile siyaset yasağının kaldırıldığı ve bu değişikliğin de Avrupa Birliği'ne olumlu bir örnek olarak sunulduğu anımsatıldı. “30 yıl boyunca hiç uygulanmamış ve bu nedenle hükümden düşmüş olan maddelerin bugün Bakanlar Kurulu kararına konu edilmesi hem hukuk karşısında hem de demokrasi açısından sorunludur” saptaması yapılan dilekçede, şöyle devam edildi:

“...Ek-3 ve Ek-4. maddeler merkezi yönetimin kamu kurumu niteliğindeki hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının üzerindeki Anayasal denetim kurallarını aşan bir biçimde hiyerarşik denetimi öngörmektedir. Bu işlem, hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olan meslek örgütünün işlem tesis etmesini daha baştan engellemektedir. Çünkü Yasa ilgili bakanlıkların yetki sınırlarını çizen bir kurala sahip değildir. Bakanlıkların yasada yetki sınırları çizilmeden bir denetim yapmaları hukuka açıkça aykırı olacaktır. Gerek öğretide gerekse yargı kararlarında merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimin sınırlarının kanunla konulması gerektiğinin ve kanunla konulsa dahi idari özerkliğe müdahale anlamını taşıyamayacağına altı çizilmektedir.”

Hiyerarşik Denetim Anayasa'ya Aykırı

Anayasa'da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerindeki “idari ve mali denetim” için vesayet denetimi kavramı bile kullanılmadığı; doktrin ve içtihat da özerkliğinin asıl, vesayet denetiminin istisna olduğu kabul edildiği ayrıntılı bir şekilde ortaya konuldu. Ek 3 Maddesi'nde yetki sınırı belirsizken, Ek 4 Madde'de ise ast-üst ilişkisinin ötesinde bir denetim dayatıldığı kaydedilen dilekçede, “Ek-4. maddede işlemin kurucu unsuru olması gereken meslek örgütünün iradesi değil, bakanlığın iradesi işlemin kurucu unsuru olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, madde bu haliyle hiyerarşik denetimi de aşan bir ilişki öngörmektedir” bilgisi verildi. Anayasa Mahkemesi kararıyla “merkezi idarenin meslek kuruluşunun yerine geçerek işlem tesis edemeyeceği, merkezi idarenin denetiminin vesayet de-

netimini aşar şekilde kullanamayacağı”nın hüküm altına alındığı ortaya konuldu.

Dilekçede, “Sonuç olarak Odalar, Birliğin idari işlemi ile kurulan, kendi organları olan, Birliğin gözetimi altında, tüm ilişkileri yasayla belirlenmiş kurumlardır” saptaması yapılırken, uzmanlık alanlarının ayrışması ve farklılaşmasına paralel olarak kanunla değil Birlik Genel Kurulu aracılığıyla odaların kurulduğuna dikkat çekildi. Dilekçede, bu konuya ilişkin itiraz da şöyle dile getirildi:

“Dava konusu karara dayanak yapılan Ek-3. madde ‘ihtisas alanlarına göre Odalar üzerinde ilgili bakanlıklarca’ ibaresi, sonu gelmez bir paylaşımı beraberinde getirecektir. Mimarlık ve mühendislik alanları bilimsel alanlar olup, merkezi idareyi temsil eden bakanlıklar ise siyasal organlardır. ...92 disiplin alanına 26 bakanlığın müdahalesi mühendislik ve mimarlık alanında kaos yaratacaktır. Birden fazla siyasal gücün mühendislik ve mimarlık alanına idari işlem ve tasarruflarla müdahalesi, idari özerklik bir yana ihtisas kollarının faaliyet alanlarını kaotik bir sürece sokacaktır. ‘İlgili bakanlık’ sorunlu bir ibare olup, bilimsel ve hukuken yapılmış bir tartışma sonucu kanunla ilişkilendirilmiş bir bakanlık olmayıp, siyasal iktidarın atamamış olduğu siyasal organ olacaktır.”

TMMOB ve bağlı odalarının demokratik işleyiş süreçleri ve yargı önünde hesap verme süreçlerinin de anımsatıldığı dilekçede, söz konusu KHK ile getirilen ek madde düzenlemelerinin Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri şöyle sıralandı:

“Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2. Maddesi'ne, hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağına ilişkin 6. Maddesi'ne; yürütme yetkisinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılacağına ve yerine getirileceğine ilişkin 8. Maddesi'ne; Anayasa hükümlerinin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğuna ve kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağına ilişkin 11. Maddesi'ne; yetki kanunları ve bunlara dayanan KHK'lerin, TBMM komisyonları ve Genel Kurulu'nda öncelikle ve ivedilikle görüşüleceğine ilişkin 91. Maddesi'ne; meslek kuruluşları üzerinde devletin idari ve mali denetimine ilişkin kuralların kanunla düzenleneceğine ilişkin 135. Maddesi'ne aykırıdır.” ■

